

TOPOLYA MEZŐ=VARASSA HISTORIÁJÁNAK
FOLYTATÁSA.
1808IK ESZTENDŐRE

(Részletek)

IRTA A=KI AZ ELSŐ RÉSZT.

Topolyan 1809ik esztendőben

Az időjárásról

A múlt esztendőben az ősz volt kellemes
Sint úgy a télnek is a kezdete kegyes.
Az üdő olly szépen magát mutogatta
Bundákat a szögön nyugodnia hagyta
A gyermekek kívül mindétig jádzottak,
Januáriusban az ekék szántottak.
Igaz tizedikén Januariusnak
A kegyetlen nagy szél, sok kárt tett sokaknak
Boglyát kazalokat kertekben szét szorta
Sok házak teteit épen le forgatta.
Templom Segrestyeit egészben le fedte,
De aszt az Uraság mindgyárt be fedette.
Az után az üdő megint jóra fordúlt,
Kellemes napokkal az egész holnap múlt,
De a Magyar Szóban ez a köz íflet,
A farkas nem eszi soha meg a telet.
Most is úgy lett mert ha jó volt a kezdete,
Ugyan tsak kegyetlen leve a végzete.
Februáriusnak tizenkettedikén
Essőzni havazni kezdet már reggelén.
Estvélig arasznyi hó földet borítá.
A következett nap fellyebb szaporítá.
Harmad napra veszet, juhászok örültek,
De más napon reggel tsak el nem szédültek,
Mert a Tóth Tátrából a Boreas füttyült
A föld térdig érő hóval lett be terült.
Fagyott nagy hideg lett, szüntelen havazot.
A ju tartó gazda reszketet úgy fázott,

Mert a takarmánya szűkült kevesedet,
 Az üdő pediglen semmit nem engedett.
 Unalmasab telet, mint ez volt nem láttam,
 Az öregektől is soha nem hallottam.
 Se kotsin, se szánkán nem lehetet jární,
 Pénzért sem lehetet már szülést találni,
 Mert e' nagy hó tartot hét hét hat napokig,
 Epen Aprillisenek hatodik napjaig.
 Azon üdő alatt senki nem járhatott
 Bátran; töröt utat mert nem találhatot.
 Mert a szél a törést mindig el rontotta
 Vagy hó eset reá aszt el borította.
 Még a városban is keserves volt jární,
 Térdig s.azon felyül kellett gázolni.
 A ló hasig járta néhol el is bukot.
 Sem ide sem oda hajthatak juhokot,
 Széna szalma fogyot nagyon a kertekből
 A Bankó tzedulák szint úgy a zsebekből.
 Sok ju már mind szórét, mind bőrért meg ette.
 Régen a Mámedli Lajstromaban tette.
 Sokan kévés buzát szemestül etettek,
 Mert nem volt mást adni rakásra dögöltek
 De nem tsak a paraszt, még az Uraság is
 Pénzen vett takarmányt /: ki nem volt soha is /
 Téglát sem égettek ezen esztendőben
 Mert már szalma nem volt sehol a kertekben.
 Végre aszt gondoltuk viz özön fog lenni,
 Hogy ha azon sok hó hirtelen fog veszni
 De biz az el olvadt kár nélkül szaporán,
 Aprillis holnapnak ötöd s.hatodikán
 A föld fagyos nem volt a vizet be nyelte,
 Mi több: a sok havat szárazság követte.
 De boldog volt Bátska ezen esztendőben,
 Mert elég gabona vala a tsűriben.
 Jásság a két Kúnság Pest Hevesi Megye,
 Neográd Borsod Szabolcs es Tsongrád Vármegye
 Buzát élelmekre mind tsak innen hortak,
 Tizenkét forintot fizettek ha kaptak.
 Topolya is maga sok kotsit meg rakot,
 Volt miből: jó pénzért mért buzát abrakot.
 Elég: középszerű vala ez esztendő
 Hálá az Istennek! hogy nem léve meddő.

A perekről

Az hol sok az ember ott sok pőr is támad
 Főként ha az üdő esztendőkre halad.
 Ugy meg szaporodik panasznak nints vége
 Egy ember másiknak boszszus ellensége
 Ugy történt itten is sokára haladot,
 Hogy Uraság széke nem volt: nem tartatot.
 Azért a sok pörnek hogy vége szakadgyon
 Egyik a másiknak egyszer békét hadgyon.
 Uraság széke volt, tartatot Topolyán
 October holnapnak a tizedik napján.
 Itt az elől ölö volt Vojnits Maté Ur.
 Másik Szolga Biró Pertüts Damian Ur
 Török Sandor Esküt Veres Fiskalissal,
 Tersztyanszki Janos Ur Vojnits Mihály Urral.
 Jelen voltak itten: sokat el végeztek,
 Fáradhatatlanul negyed napig ültek.
 Sok Paraszt a Derest meg nyargalta fekvé
 Keserű pilulát sokan nyeltek nyögve,
 De még sem lett vége másorra halaszták
 Aszt nem lehet tudni mikorra maraszták
 Sok nehezen várja sok pedig fél tőle
 Sok a kutzkóban is el bujna előle.

Akkor a Bárónénk jó üdők folytáig
 Itt maradt November huszadik napjaig.
 Akkor el butsúzott, téli Quártélyára,
 Pestre ment; mikor tér vissza Topolyára
 Asztat nem tudhattuk; bár nagyon ohajtyuk.
 Reménylyük: Aprilis holnapban meg láttyuk.
 Midőn tőlünk el ment már Sz Neve napja
 Közel volt: gondoltuk asztat meg is várja.
 Azért az Ünnephez készülni kezdettünk
 Hogy kedvet nyerhessünk azon igyekeztünk.
 De mivel Szerentsénk akkor sem lehetet
 Ugy parádéoztunk mint tőlünk telhetet
 Öszve gyülekeztünk Dobbal hegedűkkel
 Köszöntöttük; ezen egynehány Versekkel.

Kováts Mihály Váras érdemes Bírāja
 Sós Mátyás az adó szorgalmas kaszszirja

A Tanáts béliek a kik Eskütteknek
 Hivattatnak másként nem is neveztetnek.
 A Tsábrádi János Szokolai András
 Fontányi Jánossal a Ketzeli András
 Linder Istvány Bábi János Rák Mihállyal,
 Mendei Josef Szytyelik Majlát Jánosokkal
 Vélek Blaho László Nagy Bárónéjoknak
 Így köszönnek; kegyes Földes Aszszonyoknak.

Horia és Cloșca foglyul ejtése

Másodszor barátom! kérdezd ez mi forman?
 Eset Martziusnak tizenharmadikán?
 Pásztor János lova szőrös tsikót ellet,
 Hanem kár! dögölve üdőtlen el vetet,
 Ismét Aprillisnak kilentzedik napján
 Üdőset tsikózat most is él Topolyán
 Nem de szép dolog e? huszon nyoltzad napra,
 A meg vetélt ló is jutt szaporodásra
 Harmadik ez; Czindel névű két testvérek,
 Hora Gloska vérű két hitvány emberek,
 Itt fogattattak meg keleptzében estek.
 Kár a Szárítóra mingyárt nem tétettek.
 Most Zomborban vannak a vasat tsörgetik
 Vétek; a kenyeret most is vesztegetik.
 Aldozó Tsötörtök Sz Ünnepe napján,
 A Szép Május holnap huszonhatodikán,
 Szabadkai látók hajtották یداig.
 De meg nem foghatták soha ökök addig
 Topolai népnek még hírül nem adták.
 De azok tsak hamar az után meg fogták
 Vas villát, vagy puskát ki, ki, míg kaphatot,
 Ki gyalog, ki kotsin utánnok szaladot.
 Előb meg puskázták az után le verték
 Osztán meg kötözve kotsira vetették.
 A Piatzra hoszták ott két bitó fához
 köttettek: három nap voltak kötve ahoz
 Boldog Isten! mennyi nép jött látásokra?
 Azon híres latrok akasztatásokra.
 Meszsze helységekről mint a raj úgy jöttek,
 A kotsmárosoknak elég hasznot tettek.

Sokan aszt sajnálták hogy hijában jöttek,
 Kár is! talpok alatt hogy átt nem nézhettek!
 De a V Ispány Ur Zomborba vitette
 Hogy ott nyugodgyanak hivesre tétette.

A komédiások

Osztan a kastélyban belölrül kezdődöt,
 Ejfél volt az üdő midőn végződöt.
 De előb mink sorban mentünk Bárónénknak,
 Kezei tsokjaira földes Aszszonyúnknak.
 Nyajasan mosolygot fejét hajtogatta
 Meltóságos kegyes szive mutogatta
 Akkor kinek kinek helye volt készítve
 Ki ki hol mulasson el vala rendelve
 Hol Tzigányok zúgtak hol pedig dudások
 Meszszire ki hallot az ő visintások.
 Sokan a Báróné fris egészségéért
 Jól ittak fizetni nem kellett a borért
 De nyugodalomra még is tsak szét mentek,
 Petsenyével, borral már meg elégettek.

Más nap tíz orakor a Misere mentünk
 Mint tőlünk ki tellet oly parádát tettünk
 Plebania előtt a Tzigányok áltak
 Még az hintók jöttek Marsot musikáltak.
 A Sz Mise alatt a Templomban is volt
 Egy kevés musika kívül a taratzk szólt.
 Az Esküttek pedig gyertyákat tartottak
 A mester emberek mellett sor fogtak.
 Ennek vége levén a kastélyban mentek
 Az Uri vendégek ottan ebédeltek
 Első Tzigány banda ottan tartot Chorust,
 Dobbal trombitával hegedülte a tust.
 Bíró és Esküttek a Paulinál ettek
 Más köz emberekkel; ott is hegedültek.

Dél után pediglen volt nagy komedia
 Ilyet ritkán látot a nagy Varas fia
 Az Inspektor Urnak volt ez Conceptusa
 Iffiúságnak is hogy légyen ott jussa.

Első komediát gyermekek jadzották
 A Szála padlanyát mind ősze sározták.
 Ezek Betlehemi Pasztorok képiben
 Öltöztek szakálban, subában vagy szúrben
 Montak Dialogust de nem volt érthető
 Azért az játék sem lehetet tetzhető.

Másik komedia állot negy fogasbúl.
 Szépen fel öltözött négy legény, négy leánybúl.
 Minden négy pár után egy dudás sikintot,
 Majd meg siketültek oly nagyon visintot.
 Mind a négy tsapatok egymás után sorban,
 Dudások nótáján mentek a Szálában.
 Tantzokat végezvén az utzára mentek,
 De mind a négy tsoport külön külön gyültek.
 Ottan a dudások más más nótát fujtak
 Azok pedig azon kedvekre tántzoltak
 A vendégek őket ablakokról nézték
 Sokban oldal fájás eset úgy nevelték.
 De meszsiről szebb volt ezeket hallani
 A tántzosokat is szint azon kép látni
 Mert a dudásoknak oly volt visintása,
 Mint háromszáz bagzó matska nyirvogása.
 A tantzosoknak is az ő tántzolások,
 Oly volt mint a ketske gédók ugrálások.
 Szegények a sárban magok be tsalyhozták
 De semmi mert más nap aszt magok meg mosták.

A búzakereskedelem

Tizedik Majusban sok buzát el adot
 Az Uraság a kit Sztapárra hordatot.
 Győri kereskedő Lang Pál aszt meg vette,
 Tizennégy forintal méreit füzette.
 Négy ezernek monták a merőknek számját
 Ötvenhat ezerre forintok summáját.
 Ejnye! de szep suma? ha fénnye lett volna,
 Kő asztalra hányva, hogy ha penget volna.
 De mivel kaptzákbúl voltak azok verve,
 Az árok tsak ötöd részre kisebbitve,
 Bár nagy rakás volt is kevésre betsülték

Tsak hogy kevesedgyen azért is költötték.
 Ezen kereskedő ismét Júniusban
 El jött Topolyára tizenhatodikban.
 A többi buzát is meg akarta venni,
 De nem meltosztatot Nagysága el adni,
 Pedig kétzer annyit adot volna érte,
 Vagy talán többet is mert esdekve kérte
 De mivel hogy esső igen ritkán eset
 Es számtalan ember gabonát kereset
 Jásság, két Kúnságból Tsongrád Vármegyéből
 Sok kotsik voltak itt még meszszeb helyekből
 Az hévség pediglen mezeink perkelte,
 A buzát nagyon meg üszögösítette,
 Az árpát pediglen a szipoj ki szivta,
 Szárazság a zabot nagyon sárgította
 A legelő mezők nagyon el száradtak
 Sőt a kaszások is vékony rendet vágtak
 Ezekre tekintve a szükségétül tartot
 Azért is gabonát többet el nem adot.

Topolya lakosairól

A Plebános ur pedig fel ment Kalotsára
 Szűts András helyeben szállot Topolyára
 Már ezekről fellyeb én bőven szóllottam.
 Hanem meg ez egyet én meg nem irhattam,
 Ez új Lelki pásztor a maga nyajjait
 Juniusban számba vette az juhait
 Négy ezerháromszáz huszonhatot talált
 Maga aklybélit kit Topolyán számlált
 Az házak száma ment hétszáz hatvan hétre
 Az házas pároké kilentzsáz ötvenre.
 Száz és harmintz kilentz Zsidók találkoztak,
 A Görög vallásúak tizen heten voltak.
 Még ezeken kívül kilentz kálvinisták
 Találkosztak akkor ketten Lutheristák.
 Emusitzon pedig a mint számba vette
 A maga juhait százharmintza tette.
 Aklyán kívül valók ott is találkoztak
 Három kálvinisták de többen nem voltak.
 Ezek mind tselédi a mi Bárónénknak

Ki mondhatatlan sok kenyér kel azoknak.
 Latzkó Notarius ki Indsennir is volt,
 Első Septemberben megszűnt élni, meg holt
 Keresni ment párját Tontsi fiatskáját,
 Arvaúl itt hagyta kedves Jósikáját,
 Ó Forspontot sem kért de gyalog sem indúlt,
 Sz Mihálytúl egy rongy paripát ki koldúlt
 Arra hat Esküttek ülni segítették,
 Kik a Kálvárián túl ki is vezették.
 Ezen derék ember még élt ez világban
 Sokaknak használa a fáradozásában.
 Negyven nyoltz esztendőt töltöt életében
 Tizen hetet pedig Topolyán létében.
 Nyugodgyon a teste földnek a gyomrában
 Lelke örvendezzen Magos Menyországban.
 Száma sinsz hány ember szolgáltyát kérte,
 Oszlonyai Jósef Ur az ki el nyerte.

TOPOLYA MEZŐVÁROS HISTÓRIÁJA

Száznyolcvan év lappangás után került elő Topolya históriája. A kéziratos könyvet a véletlen hozta a felszínre. Kiss Lajos topolyai bankigazgató, műkedvelő helytörténész 1943-ban megjelentetett könyvét – *Kitépt lapok Topolya történelméből* – megküldte a város néhai földesura – a Kray báró – leszármazottjának. A család nevelője, Dodek Jenő bélyi lelkész az örökös családi levéltárában talált egy régi könyvet, „amelyet szép rigmusokban valami írődeák-féle verselő írt Tinódy Sebestyén-féle stílusban, és az 1808–1811. év közötti topolyai eseményeket tárgyalja”. Ezt a könyvet a lelkész megküldte Topolyára a plébániahivatalnak. A plébános átadta Kiss Lajosnak, aki a *Topolya és Vidéke* című lap XV. és XVI. évfolyamában 1943. november 28-a és 1944. május 7-e között szemelvényeket közölt a műből.

A háborúban a kéziratos könyvnek nyoma veszett. Brindza Károly a topolyai monográfia adatait gyűjtve rábukkan a szemelvényekre, és átadja őket Fehér Ferencnek, aki 1976 nyarán újraközi azokat a *Magyar Szóban*, anélkül hogy a mű megletéről tudna.

Egy véletlen beszélgetés folytán 1979-ben Pénovác Antal nyomára akad a históriának és a *Topolya és Könyvéke* című hetilapban közli belőle a néprajzi vonatkozású részeket, amelyekhez kommentárt is fűz. Ekkor alkalom lett volna a mű teljes kiadására, azonban a tulajdonos bizonyos nézeteltérések miatt nem volt hajlandó a további együttműködésre, nem adta beleegyezését a mű megjelentetéséhez. Ezen írás szerzőjének végül is sikerült jobb belátásra bírni a tulajdonost, aki beleegyezett a mű teljes fénymásolásába és a história esetleges kiadásába is.

A kéziratos mű a históriás ének kései, elprovincialisálódott változata, egyrészt a topolyai és európai, elsősorban Napóleon magyarországi „háborúinak” eseményeiről nyújt tájékoztatást az igazmondás igényével, másrészt – egyes történeteivel – a szóra-
 koztatást szolgálja.

A szerző – aki az ismeretlenség homályában akar maradni – a csonka história ajánlásában világosan megfogalmazza alkotói koncepcióját: 1. megnyerni az ifjú özvegy, Kray Borbála báróné kegyeit, 2. a „... Topolai történeteket, úgy a mint láttam, hallottam és tudom (igiretem szerent) szorul szóra fel jedzem és elő adom, hogy annak ideiben amaz Méltóságos és Nagyságos Krajovai és Topolai Báró Nepomutzenus János Kray Urfi. . . Topolyája történetét mint egy tükörben lássa is” és 3. a majd felnőtté eszmélkedő ifjú báró a históriában található különböző történetekkel „magát. . . mulassa”.

A fentiekből néhány megállapítás következik: a topolyai história nem azonos a folklór körébe tartozó verses-énekes történettel, amely valamilyen megtörtént eseményről szól, de nem azonos a 16–17. században uralkodó epikus tartalmú verses műfajjal sem. A históriás énekeknek azon változatai jórészt a hallgatóság igényeit elégítették ki, egy meghatározott közönség ízlésére számítottak, a topolyai versszerző pedig egyetlen családnak szánta a művét: Topolya földesurának, az ifjú Kray bárónak és hozzátartozóinak.

Szerkezetében is eltér a história az említett históriás énekektől. Kettős felépítésű. Az első rész mindig az előző év jelentős topolyai eseményeit mondja el – a szélsőséges időjárástól az európai történésekig – tizenkettes szótagú páros rímű sorokban. Felépítésében azonban az első, verses rész sem egységes. Legtöbb benne a napi aktualitás, de éppen ennek kapcsán nyílik alkalmá arra, hogy megcsillogtassa költői tehetségét, aranykori vidékké varázsolja a topolyai tájat, vagy eposzi hévvel idézze meg a háborús Európát. A szerző kezét azonban megkötö a szolgálni akarás: ízlésben, világnézetben és politikai magatartásban a földesura iránti jobbgáyi hűség, az alázat és előítélet jellemzi.

Míg a história első, verses része „Topolya történetének tükrö”, addig a második szerkezeti egység rendeltetése, hogy az itt leírtakkal az ifjú báró „magát mulassa”. A második rész nemcsak az ismeretlen fogalmakat, mitológiai eseményeket magyarázza meg, hanem olyan dolgok is olvashatók itt, amelyek nem tartoznak szervesen a verses krónikába, de hiányérzete támadna az olvasónak, ha ezeket nem tartalmazná a kézirat. Élvezetes kispórázai alkotásokat: anekdotákat, helyi mondákat, rövidebb értekezéseket kerekít eredeti mondanivalója mellé a krónikás. Két, a műtől teljesen független költői alkotást is bevesz a magyarázatok közé: az 1766-os siklósi parasztlázadást megéneklő verset, amelynek majd külön figyelmet kell szentelnünk más vonatkozásban, és a borvíz vetélkedését megéneklő fordítását.

A topolyai históriának megvan a korabeli irodalmi mintaképe, Dugonics András Ponzonyban 1774-ben kiadott *Trója veszedelme* című alkotása, pontosabban fogalmazva ennek egyik része: a második könyv, amelyben a szerző Vergilius *Aeneas*ának második énekét dolgozza át magyarra. A história híven követi a *Trója veszedelme* második könyvének szerkezeti felépítését: verses első rész, lapszéli utalásokkal, míg a második rész a „Trója veszedelmét bővebben elő-adó egynéhány kérdések”-et taglalja. A dugonicsi vonalon továbbhaladva azután eljutunk Gyöngyösi Istvánig. Igaz, históriánk a 19. század elején íródott, de amikor az irodalmi köztudat „még mindig Gyöngyösit tartá a nemzet legnagyobb költőjének” – mondja Arany –, így abba az ízléskörbe kell verses krónikánkat elhelyezni, amely a hagyományokat igyekezett megőrizni. Nem szabad azonban megfeledkezniünk a szerzőnk korában nagyon népszerű Gvadányi József hatásától sem, a história egyes motívumai erre engednek következtetni.

A legizgalmasabb kérdés a szerző személyének a kiderítése. A költő bevallása szerint öt könyvből állt a história. Ebből épp az első hiányzik, ami fényt deríthetett volna személyére. A fennmaradt négy könyv is – ami egy kötetbe van egybekötve – elég adatot közöl ahhoz, hogy kideríthessük, ki volt a krónikás.

A história adatai: a lejegyzett gyászmisei ének, a plébánián történt dolgok, a gyűdi

búcsú stb. leírása egyértelműen azt bizonyítja, hogy a szerző a kántor volt, de egyben iskolamester is.

A mű többször foglalkozik Baranyával, kitűnő a szerző ottani hely- és szakáismere- te, ezenkívül az ötödik könyv 53. jegyzetében Gyöngyöst is emlegeti. Mindehhez hozzá kell tennünk a csevicének, a borkútnak az emlegetését, amit Parádon és környékén, a Mátraalján ismernek. Az így kialakult képbe csak bele kell helyezni azt az embert, akire a kép legjobban ráillik. Ehhez a nyomozáshoz nyújtanak nagy segítséget a kaloc- sai érseki egyházmegye egyházlátogatási jegyzőkönyvei.

Bennünket a 19. század első két évtizedében felvett jegyzőkönyvek érdekelnek. Ezekből öt van: 1803, 1806, 1813 és 1816. Ki ekkor Topolyán a kántor és iskolamester?

Az 1803. október 26-án felvett jegyzőkönyvben ez olvasható: a tanító André István, jászberényi születésű, 35 éves, nős, de feleségétől külön él. Jól beszél magyarul, németül és latinul. 10 éve szolgál Topolyán. Korábban 3 évet Baracsán működött. Szeret a kellesténél többet inni, de nem részeges, népszerű a botrányaival; jó híre van. A papot becsüli és tiszteli. Orgonálni, zenélni igen jól tud.

Az 1803-ban felvett jegyzőkönyv kiindulópontot jelent André korábbi vándorlásának kiderítésére. Ebből kitűnik, három évet Baracsán dolgozott, ahonnan 1793-ban Topo- lyára jött. A levéltárban megvannak a baracscai egyházlátogatási jegyzőkönyvek is. Az 1791. március 22-én felvett szerint: az iskolamester és kántor André István, Jászároks- zálláson született, harmincéves, nős. Korábban négy évet Helesfán, Baranya megyé- ben dolgozott.

A baracscai és topolyai jegyzőkönyvek két dologban térnek el egymástól: életkorban és születési helyben.

Az 1791-es vizitáció szerint 1761-ben született Jászárokszálláson. A topolyai jegyző- könyvek következetesek, születési helyül Jászberényt tüntetik fel, életkora alapján 1768 tekinthető születési évének. A halotti anyakönyvből viszont az derül ki, hogy 1766-ban született. Legvalószínűbb azonban az 1768-as esztendő, hiszen őt topolyai jegyzőkönyv, ami André életében véteztet fel, ezt látszik megerősíteni.

André tehát Baranyában dolgozott négy évet, ami elég idő ahhoz, hogy megismerje a megyét és szokásait. De mi köze van Andrének Gyöngyöshöz?

Gyöngyös mezővárosában 1634 óta kisgimnázium, 1636-tól pedig jezsuita nagygim- názium működött. A nagyhirű gyöngyösi gimnázium vonzáskörébe tartozik a Jászág, elsősorban Jászárokszállás és Jászberény is. Nagyon sokan iratkoznak ezekből a helysé- gekből a gimnáziumba. A históriás leírja gróf Haller (Gábor) tábornok temetését, amelyen ő is ott volt. Ez 1784-ben történt, szerzőnk ekkor 16–18 éves nagygimnazista lehetett, igaz, már nem a jezsuita, hanem a ferencesek által vezetett gimnáziumban.

Volt-e közelebbi kapcsolata André Istvánnak a bárói családdal? Az egyes részek előszavai azt bizonyítják, bejáratos a kastélyba. A születési anyakönyvek adatai is meg- erősítik ezt, André két fiúunokájának is az özvegy báróné és fia, János a keresztszülei.

André István szerzőségéhez ezért véleményem szerint nem fér kétség.

VIRÁG Gábor